Місячний Економічний Моніторинг України

№3 (161), березень 2014 року

Резюме

Тема місяця: Україна-Росія

Політика: В кінці лютого парламент проголосував також за повернення до Конституції 2004 року, перетворивши Україну на парламентсько-президентську республіку та призначив новий уряд. В останні два дні лютого російські війська вторглися в Крим.

Реальний сектор: Промислове виробництво в січні знизилось на 5% дпр з вже низької бази січня 2013 року.

Енергетичний сектор: Через побоювання вищих цін на газ «Нафтогаз» подвоїв добові обсяги закупівель газу на початку березня.

Сільське господарство: У 2013/2014 маркетинговому році експорт зернових може становити рекордні 33 млн т, якщо військові дії Росії не будуть перешкоджати транспортним операціям в морських портах.

Зовнішній сектор: Експорт товарів у січні впав на 11,7% дпр передусім через зниження експорту сільськогосподарських товарів та падіння експорту машин та транспортного устаткування.

Фіскальна політика: У січні доходи Державного бюджету збільшились на 9,0% дпр (до 25,3 млрд грн), однак їх план був недовиконаний на 20,6%.

Соціальна політика: За даними пенсійного фонду пенсії було виплачено в повному обсязі, хоча в лютому були певні затримки у сплаті пенсії відповідно до плану через розриви ліквідності, з якими стикнувся Фонд.

Ринок праці: Приріст середньої заробітної плати в січні сповільнився до 4,9% дпр через економічні проблеми, а також політичну нестабільність.

Монетарна політика: Споживча інфляція була на рівні 1,2% дпр в лютому.

Фінансові ринки: В лютому обмінний курс гривні ослабнув на 23% і сягнув своєї найслабшої точки на рівні 11,25 грн за дол. США, якщо використовувати курс закриття міжбанківського ринку.

Тема місяця: Україна-Росія

Від революції до зовнішньої агресії

Ігор Бураковський

Лютий 2014 року увійде в історію України як час найдраматичнішого протистояння найбільш активної та свідомої частини суспільства та влади, який характеризувався найбільшою кількістю людських жертв за всю історію незалежної України. Для припинення кровопролиття та попередження ескалації громадянського конфлікту опозиція та президент В.Янукович підписали політичну угоду про врегулювання кризи, яка, зокрема, передбачала повернення до Конституції 2004-го року, дострокові вибори Президента у 2014-му році, формування коаліційного уряду, розслідування подій останніх днів у Києві за участі Ради Європи. Угоду засвідчили офіційні представники ФРН, Польщі та Франції, тоді як учасник перемовин від РФ В.Лукін відмовився це зробити. Водночас Віктор Янукович таємно перебрався в Росію та офіційно заявив про те, що він не буде виконувати відповідних домовленостей.

В той час, як в Києві формувались нові органи центральної влади, в Криму та цілій низці обласних центрів на Сході та на Півдні України активізувались політичні сили, які проголосили про своє невизнання влади в Києві та виступили з гаслами федералізації країни та проведенням референдумів щодо приєднання до Росії. Слід окремо зазначити, що ЗМІ України навели достатню кількість свідчень про те, що активну роль в цих заворушеннях відігравали та відіграють російські громадяни.

Але найгостріша ситуація склалась в Криму, де протягом 27-28 лютого у досить сумнівний спосіб було сформовано новий Уряд АРК та ухвалено рішення про проведення 25 травня загальнокримського референдуму щодо надання автономії Криму фактично державної самостійності. Водночас на території Криму з'явились військові без розпізнавальних знаків, які спочатку блокували об'єкти Збройних сил України, місця розміщення кораблів та інфраструктуру Чорноморського флоту України, а потім перейшли до прямого захоплення військових об'єктів ЗСУ. Влада Криму та керівництво РФ заявили про те, що згадані дії здійснюють «сили самооборони Криму», але насправді озброєні «самооборонці» виявились військовослужбовцями армії РФ. Отже, РФ фактично здійснила акт неспровокованої агресії з тим, щоб фактично анексувати Крим. Масштаби та характер таких дій дозволяє говорити про початок фактичної окупації України. Офіційний Київ заявив про неприпустимість такого втручання та звернувся до світової спільноти по допомогу, апелюючи в тому числі до країн-сторін Будапештського меморандуму, який гарантував територіальну цілісність України в обмін на відмову від ядерної зброї.

Рішення Ради Федерації РФ від 1 березня щодо згоди на введення російських Збройних Сил на територію Криму було сприйнято в Україні як оголошення війни, хоча Президент РФ Володимир Путін заявив про те, що введення військ на територію України поки не розглядається.

Вже 6 березня Верховна Рада Криму на закритій позачерговій сесії ухвалила рішення про приєднання до Росії і звернулася до президента Російської Федерації і до Федеральних зборів Державної думи Росії з пропозицією про початок «процедури входження АРК до складу РФ як суб'єкта Російської Федерації». Рада також прийняла рішення про призначення референдуму про статус півострова вже на 16 березня з тим, щоб підкріпити у такий спосіб вже прийняте рішення про входження до складу РФ.

Офіційний Київ рішуче засудив дії кримської влади, визнав звернення до РФ та рішення про референдум незаконними та звернувся до міжнародної спільноти за політичною підтримкою.

Ситуація в Криму та Україні фактично призвела до виникнення глобальної політичної кризи, сторонами якої виявилась Росія та фактично вся міжнародна спільнота, оскільки переважна більшість країн, члени Радбезу ООН, ОБСЄ, ЄС або прямо висловилась із засудженням політики Росії, або (Китай) закликали до політичного врегулювання конфлікту.

Позиція РФ фактично зводиться до кількох пунктів, а саме:

1. Невизнання нової влади в Києві, адже на думку Росії в Україні мав місце «збройний неконституційний переворот», причому «формування влади та прийняття відповідних рішень відбувається під тиском націоналістично налаштованих екстремістів». Саме тому Росія заявила про те, що вона не має якихось зобов'язань перед новою владою України відповідно до Будапештського меморандуму, хоча легітимність нової влади не викликає жодних сумнівів в міжнародної спільноти;
2. Росія має право на захист співвітчизників особливо на території колишнього СРСР та завжди за потреби реалізує це право. За офіційними повідомленнями РФ в Криму немає російських збройних сил, а є сили «місцевої самооборони», які забезпечують порядок. Водночас світова спільнота прямо заявляє про пряму участь збройних сил РФ в конфлікті на території України та вимагає їх виведення.
3. На думку РФ, Захід традиційно проводить політику подвійних стандартів, не розуміє того, що відбувається в Україні, абсолютно безпідставно погрожує Росії.

Цим Росія фактично поставила під сумнів сучасну систему міжнародної безпеки та наразила себе на реальний ризик глобальної політичної ізоляції, адже її дії викликали практично одностайне несприйняття світової спільноти, яка заявила про повну та беззастережну політичну підтримку у справі забезпечення територіальної цілісності України та готовність запровадити політичні та економічні санкції проти Росії. Фактично світова спільнота вперше після Другої світової війни стикнулась із реальною загрозою анексії території однієї країни іншою, що матиме непередбачувані політичні, військові та економічні наслідки для всього світу.

Місячний Економічний Моніторинг України

Політика: Україна опинилася на межі війни з Росією

Уряд. 22 лютого парламент усунув від влади Президента Віктора Януковича, який обіймав цю посаду протягом чотирьох років. Це сталося після серії жорстких сутичок між міліцією та протестувальниками, які вимагали відставки Президента та суворого дотримання законів. 18-20 лютого у цих сутичках у Києві загинули близько 100 осіб. Такі великі жертви, які понесли переважно протестувальники, викликали розкол у правлячій Партії регіонів, а також деморалізували працівників правоохоронних органів, які почали виходити з під контролю Віктора Януковича. В результаті він втік з Києва, а пізніше залишив Україну та знайшов притулок у Росії.

22 лютого парламент проголосував також за повернення до Конституції 2004 року, перетворивши Україну на парламентсько-президентську республіку. Олександр Турчинов, перший заступник лідера опозиційної партії «Батьківщина», був призначений спікером парламенту та, таким чином, став виконувати обов'язки Президента. Парламент призначив вибори нового Президента на 25 травня. 27 лютого парламент обрав Арсенія Яценюка, заступника лідера партії «Батьківщина», прем'єр-міністром, та призначив новий Кабінет Міністрів. Новий уряд має намір підписати угоду про асоціацію з Європейським Союзом у найближчі тижні, а також планує відновити переговори з МВФ. Щоб забезпечити підписання нової угоди з МВФ, уряд планує підвищити тарифи на газ та здійснити секвестр бюджету.

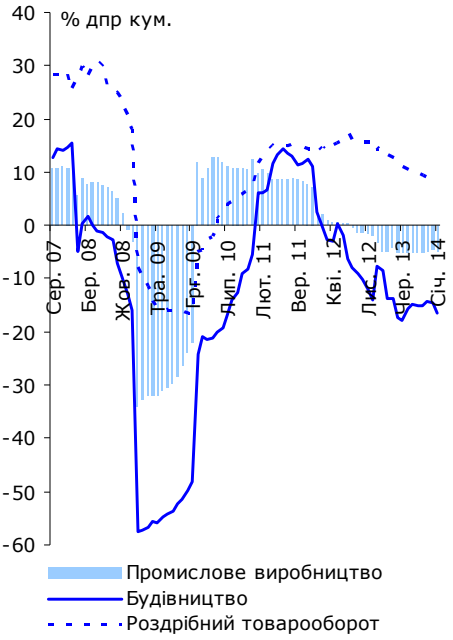
Росія. 27-28 лютого російські війська вторглися у Крим, півострів на півдні України. Вторгнення було здійснено без єдиного пострілу за підтримки деяких депутатів парламенту Автономної республіки Крим (АРК). 1 березня верхня палата парламенту Росії санкціонувала введення військ в Україну. Це рішення було аргументовано загрозами для громадян Росії та російськомовних українців, що виникли після зміни уряду України. Українська армія та прикордонники не намагалися зупинити російські війська, ймовірно, щоб не спровокувати широкомасштабний військовий конфлікт з Росією. Уряд України назвав введення військ актом агресії, зажадав їх негайного виведення з Криму, а також звернувся по допомогу до США та ЄС. Однак Росія офіційно не визнала присутність своїх військ на території України та назвала озброєних людей, які вторглися на півострів, «місцевою самообороною». Уряд України продовжує контролювати військові бази української армії та пункти пропуску через державний кордон в Криму, але вони заблоковані російськими військовослужбовцями.

Цілком можливо, що вторгнення до Криму було частиною більш масштабного плану, метою якого було встановити контроль над всією територією України. Наприкінці лютого російські війська почали великі навчання поруч з північно-західним кордоном України, який пролягає у 250-350 км від Києва. Ймовірно, наступ був зупинений після того, як США та країни ЄС попередили Росію про жорсткі санкції за агресію. Проте Росія фактично відмовилася вивести свої війська з Криму. Більше того, 6 березня парламент АРК раптово проголосував за приєднання Криму до Росії, а також призначив на 16 березня референдум, який має підтвердити це рішення. 78 зі 100 депутатів парламенту проголосували за відповідну постанову.

Врегулювати конфлікт за допомогою дипломатичних методів поки не вдалося. Ймовірно, Крим залишиться під контролем Росії як мінімум у найближчі місяці. Росія може анексувати півострів, включивши його до своєї території. Росія також може тримати Крим під контролем без приєднання (як автономію у складі України або частково визнану незалежну державу), щоб отримати важіль впливу на Україну після зміни влади в Києві. Можливість великомасштабного вторгнення на основну територію України

Населення: 45,5 млн.
Промислове виробництво/ВВП: 24%
Сільськогосподарське виробництво/ВВП: 8%
Інвестиції/ВВП: 21%
Експорт: Росія 25%, ЄС 28%
Імпорт: Росія 22%, ЄС 35%

Тенденції реального сектору

Джерело: Держстат

Інститут економічних досліджень
та політичних консультацій
вул. Рейтарська 8/5-А, 01034 Київ
Тел. (+38044) 278-6342
Факс (+38044) 278-6336
E-mail: institute@ier.kiev.ua
http://www.ier.com.ua

також не може бути виключена. Конфлікт з Росією матиме серйозні наслідки для економіки. З одного боку, підвищилися політичні та безпекові ризики ведення бізнесу в Україні. З іншого боку, конфлікт полегшив отримання Україною фінансової допомоги від західних країн.

Реальний сектор: Промислове виробництво надалі скоротилось

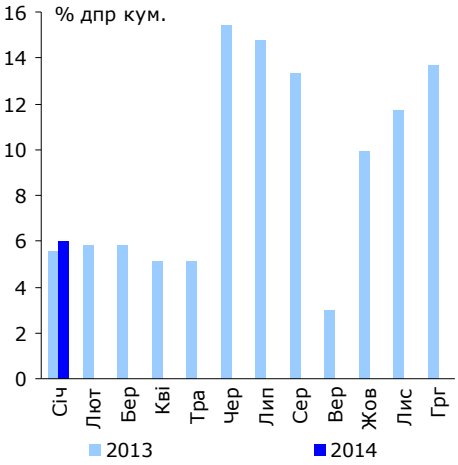
Секторальні тенденції. Промислове виробництво в січні скоротилось на 5% дпр з вже низької бази січня 2013 року. Зокрема, випуск в переробній промисловості знизився на 9,4% дпр через нижчий попит, а також високу політичну і економічну невизначеність. Виробництво в металургії скоротився на 10,1% дпр. Машинобудування впало на 22,9% дпр передусім через стрімке скорочення виробництва локомотивів і вагонів (на 56,3% дпр) і скорочення виробництва електронного та оптичного обладнання (на 59,3% дпр). Водночас виробництво автомобілів зросло більш, ніж втричі з надзвичайно низької бази, але скоротилось на чверть порівняно із січнем 2012 року. Харчова промисловість скоротила випуск на 4,9% дпр. Оскільки Одеський нафтопереробний завод відновив роботу з 30 вересня 2013 року нафтопереробка зросла на 76,2% дпр.

Сільськогосподарське виробництво в січні зросло на 6,0% дпр передусім через вище виробництво м'яса та яєць. Таку динаміку підтримало зростання в поголів'ї свиней та птиці.

Будівництво впало на 16,4% дпр оскільки інвестиційні витрати суттєво постраждали через політичну і економічну невизначеність нестабільність. Варто зазначити, що будівельні роботи завжди мінімальні в січні.

Роздрібний товарооборот в січні зріс на 8,8% дпр, найвірогідніше, через вищий наявний доход і нижчу норму заощаджень. Менша впевненість в банківській системі і девальваційні очікування можуть пояснювати зниження схильності до заощаджень.

Сільськогосподарське виробництво

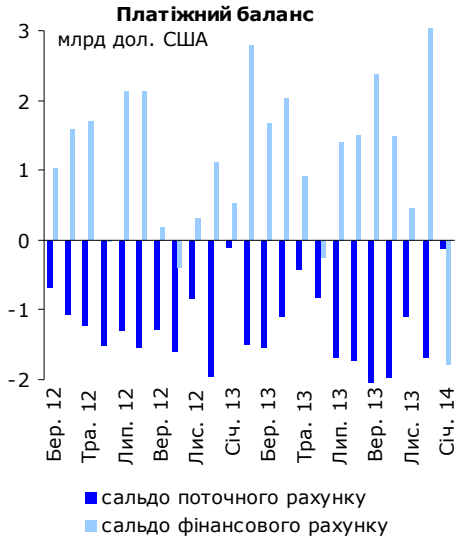
Джерело: Держстат

Енергетика. «Нафтогаз» може втратити знижку на ціну газу

Російський «Газпром» підтвердив, що український «Нафтогаз» виплатив 1,3 млрд дол. США за газ, спожитий у 2013 році, тим самим скоротивши свій борг перед «Газпромом» до 1,5 млрд дол. США. Однак цих платежів недостатньо, щоб продовжити отримувати знижку на ціну на газ в другому кварталі 2014 року. Через побоювання вищих цін на газ «Нафтогаз» майже подвоїв добові обсяги закупівель газу з 28 млн куб. метрів у лютому до 45 млн на початку березня. Таким чином «Нафтогаз» намагається акумулювати більше газу за нижчою ціною. Відповідно, «Нафтогаз» скоротив відбір газу з підземних газових сховищ, де на початку березня Україна мала 9,2 млрд куб. метрів газу.

Гюнтер Етінгер, Єврокомісар з питань енергетики, зазначив 4 березня, що питання величезних українських боргів ввійде до пакету допомоги Європейської комісії. Німецька RWE підтвердила, що відповідно до чинного контракту з «Нафтогазом» RWE може збільшити постачання газу в Україну у випадку, якщо Росія зменшить свої обсяги експорту газу до України.

Платіжний баланс

Джерело: попередні оцінки НБУ

Сільське господарство: Політична криза не вплинула на роботу аграрного сектору

Незважаючи на нестабільну політичну ситуацію, експорт зернових не постраждав. За даними Міністерства аграрної політики і продовольства близько 2,3 млн т зерна було експортовано в лютому. Загалом, експорт зернових сягнув близько 24 т з початку 2013/2014 маркетингового року (з липня, 2013, до червня, 2014), що на 36,7% вище, ніж за той же період минулого року. У 2013/2014 маркетинговому році експорт зернових може становити рекордні 33 млн т, якщо військові дії Росії не будуть перешкоджати транспортним операціям в морських портах.

Посівна кампанія також розпочалася вчасно. На кінець лютого, за даними Міністерства аграрної політики і продовольства, ранніми зерновими засіяно більше ніж 25 тис. кв. га (із запланованих 19 млн га) в Криму, Запоріжжі, Херсоні та Миколаївській областях. В цілому, бізнес має досить позитивні очікування щодо продажу насіннєвого матеріалу, добрив та засобів захисту рослин. Проте, стабілізація макроекономічної ситуації є дуже важливою для аграрного сектору, оскільки доступність фінансових ресурсів є передумовою своєчасного виконання всіх необхідних польових робіт.

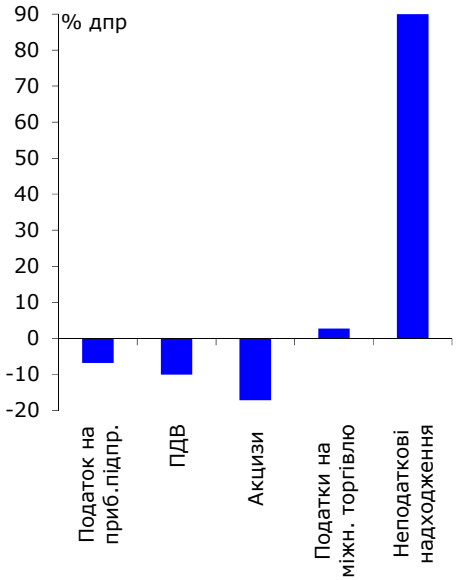
Зовнішній сектор: Дефіцит фінансового рахунку становив 1,8 млрд дол. США в січні

Дефіцит поточного рахунку становив 0,1 млрд дол. США в січні, що схоже на показник січня 2013 року. Дефіцит торгового балансу був на рівні 0,2 млрд дол. США. Оборот торгівлі товарами був меншим, ніж у січні 2011 року, а торгівля послугами збільшилась.

Експорт товарів у січні впав на 11,7% дпр. Експорт споживчих товарів та сталі залишався в цілому стабільним, а експорт сільськогосподарських товарів впав на 12% через зменшення цін. Падіння експорту машин та транспортного устаткування на 30% пояснюється низьким попитом з боку Росії, а експорт добрив впав в чотири рази через втрату конкурентоздатності та зростання частки українських виробників на внутрішньому ринку. Імпорт товарів впав на 9,1% дпр через пригнічений інвестиційний та споживчий попит і зменшення ціни на російський газ.

Рахунок фінансових операцій та операцій з капіталом було зведено з дефіцитом у 1,8 млрд дол. США через відтік капіталу, обмежений доступ до зовнішніх ринків та повернення торгових кредитів. Чисте надходження ПІІ було близьким до нуля, а банки залучили 0,9 млрд дол. США короткострокових кредитів, що замінили повернуті довгострокові кредити. Повернення торгових кредитів становив 1,3 млрд дол. США, а відтік готівкової іноземної валюти з банків 0,7 млрд дол. США.

Зростання доходів Державного бюджету у січні 2014 року

Джерело: звіти Державного казначейства

Фіскальна політика: План доходів Державного бюджету значно недовиконаний у січні

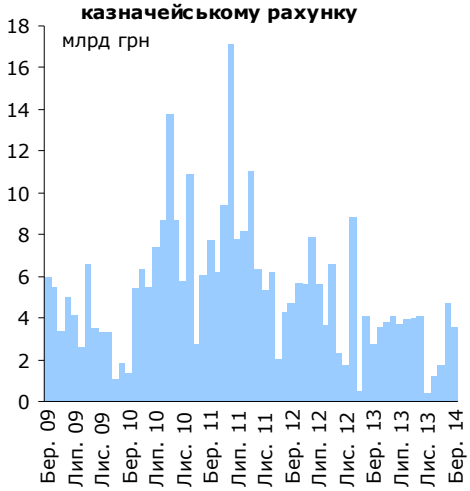
Виконання Державного бюджету. У січні доходи Державного бюджету збільшились на 9,0% дпр (до 25,3 млрд грн), однак їх план був недовиконаний на 20,6%. Таке зростання пояснюється збільшенням неподаткових надходжень, в основному, за рахунок доходів від трансферту прибутку НБУ до Державного бюджету (4 млрд грн порівняно до 1 млрд грн у перший місяць 2013 року). Водночас податкові надходження зменшились на 4,3% дпр й склали лише 80,7% від запланованого показника. Зокрема, доходи від ПДВ знизилися на 10,0% дпр. Доходи від ППП зменшились на 6,9% дпр через зменшення прибутків підприємств.

Видатки Державного бюджету зросли на 8,4% дпр, однак були на 10,0% нижче, ніж планувалося, через брак фінансування. Зокрема, програми соціального захисту та соціального забезпечення було профінансовані із затримкою, проте майже в повному обсязі, незважаючи на політичну та економічну нестабільність. Водночас план видатків на охорону здоров'я та міжбюджетні трансферти, які традиційно фінансувалися в повному обсязі, було недовиконано відповідно на 29,3% і 16,3%.

Залишок коштів на Єдиному казначейському рахунку зменшився до 3,6 млрд грн на початку березня з 4,7 млрд грн на початку лютого. В цілому, фінансова ситуація погіршилася через політичну та економічну нестабільність. Уряд, ймовірно, запровадить заходи щодо фіскальної консолідації для отримання кредитів відповідно до нової програми МВФ.

Адміністративні зміни. На початку березня Кабінет Міністрів України ліквідував Міністерство податків і зборів та відновив діяльність Державної податкової служби та Державної митної

Баланс коштів на Єдиному казначейському рахунку

* на початок місяця
Джерело: Державне Казначейство

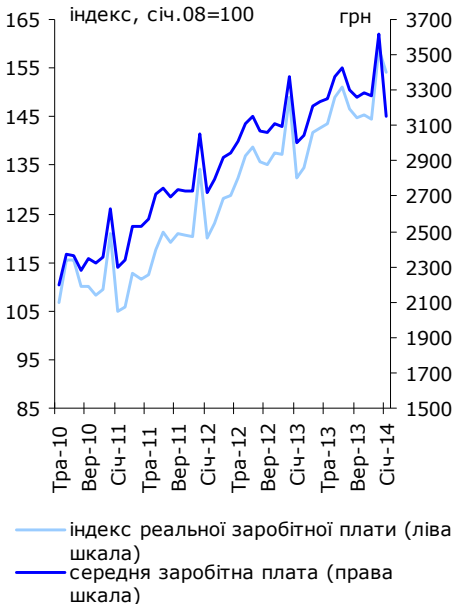
служби. В даний час ці дві служби знаходяться у підпорядкуванні Міністерства фінансів, як це було до 2013 року. Такий крок певною мірою не відповідає тенденціям країн ОЕСР, де функції податкової та митної адміністрації об'єднані на базі єдиного органу (Міністерства фінансів).

Соціальна політика: Пенсії поки що сплачують

За оперативними даними Пенсійного фонду його видатки протягом двох місяців 2014 року зросли на 2,9% дпр до 42,5 млрд грн. Водночас мінімальну пенсію було підвищено на 6,2% дпр. Вищі пенсійні виплати було профінансовано за рахунок власних доходів Фонду (які зростали через дещо вищий фонд оплати праці), а також за рахунок трансферту з Державного бюджету у 13,9 млрд грн. Фонд прозвітував про повну сплату пенсій. Водночас протягом лютого були певні затримки у виплаті пенсій відповідно до плану через розриви ліквідності, з якими стикнувся Фонд.

Через економічну і політичну нестабільність бюджет Пенсійного фонду на 2014 рік досі не було ухвалено. Водночас Закон про Державний бюджет на 2014 рік передбачає трансферт для покриття дефіциту Фонду на рівні 2013 року (21,8 млрд грн). У 2013 році Фонд не було профінансовано за рахунок позабюджетних позик Казначейства, оскільки уряд не зміг забезпечити необхідне фінансування. Водночас, на початок 2014 року Пенсійний фонд мав заборгованість перед Державний казначейством у сумі 49 млрд грн, що було накопичено протягом попередніх років у формі позик, що видавало Казначейство для покриття короткострокових розривів ліквідності. Цей борг, найвірогідніше, буде поступово списано, оскільки Фонд навряд чи матиме можливість отримати достатні доходи для його погашення.

Середня заробітна плата

Джерело: Держстат

Ринок праці: Зростання заробітних плат надалі сповільнюється

Приріст середньої заробітної плати в січні сповільнився до 4,9% дпр. Водночас заробітні плати скоротились на 13% порівняно з груднем 2013 року, що більше, ніж очікували через сезонність. Сповільнення приросту заробітної плати може бути пояснено економічними проблемами, а також політичною нестабільністю.

У січні заробітні плати в промисловості зросли на 4,7% дпр, незважаючи на зниження виробництва. Це, найвірогідніше, відбулось через збільшення мінімальної заробітної плати в грудні 2013 року.

Заробітні плати в бюджетних секторах, а саме освіті і охороні здоров'я, зросли відповідно на 0,6% дпр та 4,0% дпр. Зростання рівня оплати праці в державному управління становило лише 3,8% дпр. Таке обмежене зростання заробітної плати пояснено високим бюджетним тиском.

Складна економічна ситуація, найвірогідніше, призведе до подальшого сповільнення приросту заробітних плат протягом 2014 року і, можливо, до зниження заробітної плати в реальному вимірі, якщо інфляція буде вищою, ніж очікувана. Номінальна заробітна плата надалі зростатиме через підвищення мінімальної заробітної плати.

Динаміка ІСЦ та монетарної бази

Джерело: Держстат, НБУ

Монетарна політика: Споживча інфляція прискорилась на 1,2% в лютому

Споживча інфляція була на рівні 1,2% дпр в лютому. Зростання акцизів призвело до вищих цін на алкоголь та тютюнові вироби, а низький урожай спричинив зростання цін на овочі на 30,3% дпр. Ціни на перероблені продукти харчування були близькими до рівня минулого року, а ціни на м'ясо впали на 2,2% дпр через дешевші корми та зростання пропозиції. Ціни на одяг та взуття обвалились на 8,2% дпр, що, ймовірно, відображало знижки магазинів, щоб не допустити накопичення непроданих товарів в непевні часи. Знецінення турецької ліри до долара США також сприяло зниженню цін на одяг з Туреччини (одна з найбільших країн-імпортерів). Знецінення гривні до долара США потягнуло за

собою зростання цін на широкий ряд товарів та послуг, включаючи фрукти, бензин, автомобілі та інші.

Монетарні умови стали жорсткішими в лютому, оскільки вилучення депозитів та інтервенції на валютному ринку зменшили ліквідність. У відповідь НБУ пом'якшив резервні вимоги та розширив доступ до рефінансування. Зокрема він запровадив спеціальний механізм рефінансування для банків із суттєвим обсягом вилучених депозитів. Вимога до банків утримувати кошти клієнтів протягом тижня також підтримувала ліквідність. Однак в кінці лютого НБУ додатково запровадив обмеження на зняття депозитів в іноземній валюті, а деякі банки обмежили або припинили кредитування і посилили обмеження на зняття готівки в банкоматах.

Фінансові ринки: Несподівана траєкторія гривні

Обмінний курс. В лютому обмінний курс гривні ослабнув на 23% і сягнув своєї найслабшої точки на рівні 11,25 грн за дол. США, якщо використовувати курс закриття міжбанківського ринку. Однак можна припустити, що небагато угод було проведено за курсом понад 11 грн за дол. США, а НБУ повідомляє про середній курс в останні дні лютого на рівні близькому до 10 грн за дол. США.

Перший епізод девальвації відбувся в перші дні місяця, коли гривня поступово, але невідворотно, рухалась до 9 грн за дол. США, а НБУ повідомив про рекордні обсяги угод на міжбанківському валютному ринку. У відповідь 6 лютого НБУ впровадив надзвичайні заходи, що включали обмеження на відтік капіталу та вимогу до банків утримувати кошти на покупку валюти шість робочих днів перед поставкою валюти. Обмінний курс повернувся до 8,6 грн за дол. США на кілька днів, але повернувся до попереднього рівня до 19 лютого. НБУ купував надлишкову іноземну валюту перші декілька днів після впровадження заходів.

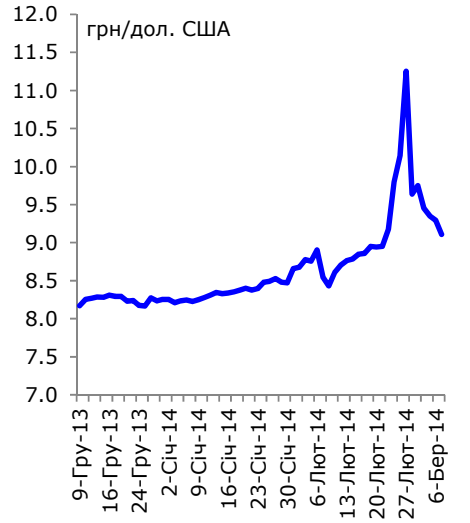
Політичні події, що закінчились формуванням нового уряду та призначенням нового голови НБУ, призвели до різкого послаблення обмінного курсу в кінці місяця. У відповідь НБУ посилив обмеження, впроваджені 6 лютого, та обмежив видачу готівки за вкладами у іноземній валюті (на перекази з рахунків додаткові обмеження не було встановлено). Водночас НБУ переважно не проводив інтервенцій. На відміну від інших періодів тиску на валюту, чисті покупки іноземної валюти були обмежені та не перевищили 0,8 млрд дол. США (частково через перебої з постачанням).

Міжнародні резерви впали до 15,5 млрд дол. США в кінці лютого оскільки НБУ провів виплати за боргом в іноземній валюті на суму 0,8 млрд дол. США та надав 1,5 млрд дол. США Нафтогазу для часткового повернення боргу за газ.

Державний борг. У лютому внутрішні запозичення зросли на 50% порівняно з попереднім місяцем, але були нижче, ніж планувалося, через низький попит. Міністерство фінансів розмістило номіновані у гривні ОВДП на суму 6,6 млрд грн із середньозваженою доходністю 13,0% річних. Попит на ОВДП був повністю сконцентрований на п'ятирічних облігаціях.

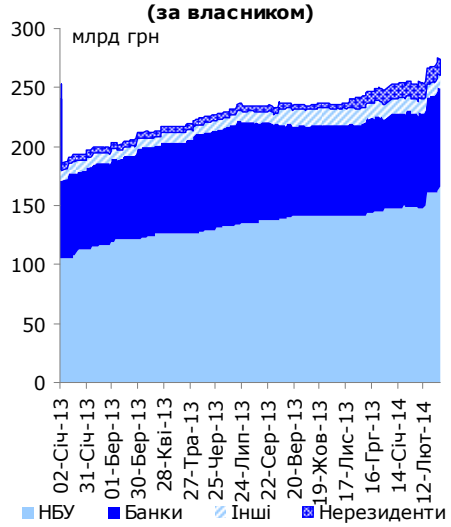
У середині лютого уряд продовжив довготривалу практику збільшення статутного капіталу державних підприємств за рахунок спеціального випуску ОВДП. Зокрема, було проведено рекапіталізацію НАК «Нафтогаз України» за рахунок додаткового випуску ОВДП на суму 11,0 млрд грн із 14,9 млрд грн, передбачених у 2014 році. Такий крок було здійснено для забезпечення платежів «Газпрому». Облігації було випущено строком на 5 років під 14,3% річних. Зрештою, ці облігації, ймовірно, поповнили портфель НБУ. У результаті, на початок березня частка ОВДП, що знаходяться в обігу, у власності НБУ склала 60,4% в порівнянні з 58,8% місяцем раніше.

Обмінний курс
(курс закриття міжбанківського ринку)

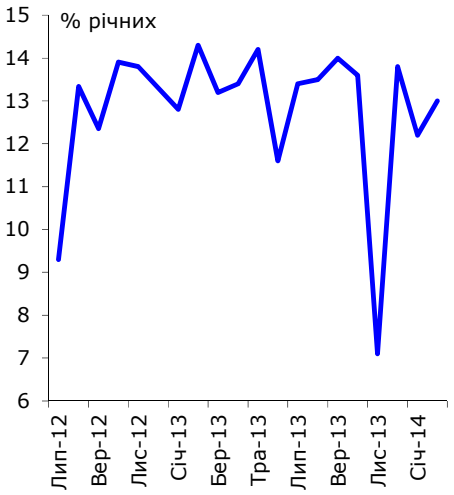
Джерело: НБУ

ОВДП, які знаходяться в обігу (за власником)

Джерело: НБУ

Середньозважена доходність ОВДП

Джерело: НБУ

Економічні Тенденції		I 12	II 12	III 12	IV 12	I 13	IV 12	I 13	Бер.	Квіт.	Тра.	Чер.	Лип.	Сер.	Вер.	Жов.	Лис.	Гру.	Січ.	Лют.
С/госп. виробництво (реальне, кум.)	% дпр	0,5	7,4	-4,6	-4,5	5,8	15,4	3,0	-5,0	-4,2	-5,2	-5,3	-5,3	-5,2	-5,2	-5,2	-5,0	-4,7	-5,0	…
Пром. виробництво (реальне, кум.)	% дпр	0,9	0,4	-1,2	-1,8	-5,0	-5,3	-5,2	-13,8	-13,8	-17,3	-17,8	-15,7	-14,7	-15,1	-15,1	-14,3	-14,5	-16,4	…
Будівництво (реальне, кум.)	% дпр	-2,7	-1,9	-9,1	-13,8	-13,8	-17,8	-15,1	5,8	5,1	5,1	15,4	14,8	13,3	3,0	9,9	11,7	13,7	6,0	…
Роздрібний товарооборот (реальне, кум.)	% дпр	14,2	16,0	16,0	15,9	13,4	11,2	9,8	13,4	12,7	11,6	11,2	10,6	10,2	9,8	9,5	9,2	9,5	8,8	…
Середня заробітна плата	грн.	2923	3109	3064	3195	3085	3289	3331	3212	3233	3253	3380	3429	3304	3261	3283	3268	3619	3148	…
ІСЦ	% дпр	1,9	-1,2	0,0	-0,2	-0,8	-0,1	-0,5	-0,8	-0,8	-0,4	-0,1	0,0	-0,4	-0,5	-0,1	0,2	0,5	0,5	1,2
ІВЦ	% дпр	6,5	4,5	0,3	0,3	0,2	-1,6	-0,9	0,2	-1,0	1,9	-1,6	-1,6	-0,9	-0,9	0,8	-0,5	1,7	1,9	3,3
Експорт (дол. США, кум.)*	% дпр	5,2	2,5	2,6	1,0	-4,7	-7,1	-6,2	-5,3	-3,9	-7,7	-8,4	-8,5	-8,7	-8,8	-9,0	-8,8	-7,6	-11,7	…
Імпорт (дол. США, кум.)*	% дпр	5,8	9,8	7,6	5,6	-0,8	-8,3	-4,1	-2,4	-2,7	-9,0	-10,8	-9,6	-8,8	-6,4	-6,0	-5,7	-5,8	-9,1	…
Баланс торгівлі товарами (кум.)	млрд. дол. США	-3,9	-9,5	-14,8	-20,5	-4,0	-7,1	-14,2	-4,0	-5,8	-6,2	-7,1	-9,2	-11,4	-14,2	-16,6	-18,0	-19,6	-0,6	…
Поточний рахунок, на кінець періоду*	млрд. дол. США	-2,0	-5,9	-10,0	-14,4	-3,1	-5,5	-11,4	-3,1	-4,3	-4,7	-5,5	-7,2	-8,9	-11,4	-13,4	-14,5	-16,1	-0,1	…
Валові міжнародні резерви	млрд. дол. США	31,1	29,3	29,3	24,5	24,7	23,2	21,6	24,7	25,2	24,5	23,2	22,7	21,7	21,6	20,6	18,8	20,4	17,8	15,5
Грошова база, на кінець періоду	% дпр	4,3	6,6	5,8	6,4	9,9	13,4	14,8	9,9	12,8	14,2	13,4	13,5	13,6	14,8	17,3	20,9	20,3	17,0	…
Сер.відс.ставка за кредитами у грн.**	% річних	15,5	15,7	19,6	20,8	16,2	15,4	15,3	16,1	15,3	15,6	15,3	15,7	15,0	15,2	15,4	16,7	17,4	15,1	…
Обмінний курс(міжбанківський), середній	дол. США	8,02	8,06	8,10	8,15	8,12	8,14	8,15	8,13	8,14	8,13	8,15	8,14	8,12	8,17	8,18	8,20	8,24	8,37	9,08
Обмінний курс(офіційний), середній	дол. США	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	8,65
Обмінний курс, середній	євро	10,46	10,26	9,99	10,37	10,55	10,44	10,58	10,36	10,40	10,38	10,41	10,45	10,64	10,67	10,90	10,79	10,94	10,92	11,80

Джерела: Держкомстат, НБУ, Міністерство фінансів, власні розрахунки,
* Місячні дані наведені тільки для експорту/імпорту товарів (джерело: НБУ, попередні дані)
квартальні дані наведені для експорту/імпорту товарів та послуг (джерело: НБУ)
** Середньозважена відсоткова ставка за кредитами у гривнях (джерело: НБУ)

Основні Економічні Показники		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Номінальний ВВП	млрд. грн.	170,1	204,2	225,8	267,3	345,1	441,5	544,2	720,7	948,1	913,3	1082,6	1302,1	1408,9	…
Номінальний ВВП	млрд. дол. США	31,3	38,0	42,4	50,1	64,9	86,2	107,8	142,7	179,9	117,2	136,4	163,4	176,3	…
Зростання ВВП (реальне)	% дпр	5,9	9,2	5,2	9,6	12,1	2,7	7,3	7,9	2,3	-14,8	4,1	5,2	0,3	0,0
Промислове виробництво (реальне)	% дпр	13,2	14,2	7,0	15,8	12,5	3,1	6,2	10,2	-3,1	-21,9	11,2	7,3	-0,5	-4,7
Сільськогосп. виробництво (реальне)	% дпр	9,8	10,2	1,2	-11,0	19,7	-0,1	0,4	-5,2	17,5	0,1	-1,0	17,5	-4,5	13,7
ІСЦ, в середньому за період	% дпр	28,2	12,0	0,8	5,2	9,0	13,5	9,1	12,8	25,2	15,9	9,4	8,0	0,6	-0,3
ІСЦ, на кінець періоду	% дпр	25,8	6,1	-0,6	8,2	12,3	10,3	11,6	16,6	22,3	12,3	9,1	4,6	-0,2	0,5
ІВЦ, в середньому за період	% дпр	20,9	8,6	3,1	7,6	20,5	16,7	9,6	19,5	35,5	6,5	20,9	19,0	3,7	-0,1
ІВЦ, на кінець періоду	% дпр	20,8	0,9	5,7	11,1	24,1	9,5	14,1	23,3	23,0	14,3	18,7	14,2	0,3	1,7
Експорт товарів та послуг (дол. США)	% дпр	17,9	9,5	10,7	24,0	42,6	7,5	13,2	27,5	33,8	-36,7	27,1	28,2	1,0	0,0
Імпорт товарів та послуг (дол. США)	% дпр	18,9	14,1	4,9	28,7	31,3	20,4	22,0	35,5	38,6	-43,1	29,3	33,8	5,6	0,0
Поточний рахунок	млрд. дол. США	1,5	1,4	3,1	2,9	6,9	2,5	-1,6	-5,3	-12,9	-1,9	-2,9	-9,3	-14,3	…
Поточний рахунок	% ВВП	4,7	3,7	7,6	5,9	10,6	2,9	-1,5	-3,7	-7,2	-1,7	-1,7	-5,6	-8,7	…
Чисті прямі іноземні інвестиції	млрд. дол. США	0,6	0,8	0,7	1,4	1,7	6,5	5,3	9,2	9,9	4,5	5,7	6,6	6,6	0,0
Міжнародні резерви	млрд. дол. США	1,5	3,1	4,4	6,9	9,7	19,4	22,4	32,5	31,5	26,5	36,7	31,8	31,4	20,4
Дефіцит (профіцит) зведеного бюджету*	% ВВП	-0,7	-1,9	0,8	-0,2	-3,0	-1,9	-0,7	-1,1	-1,5	-2,4	-6,0	-1,8	-3,6	…
Загальний державний борг	% ВВП	45,3	36,5	33,5	29,0	24,7	17,7	14,8	12,5	19,9	33,0	39,9	36,0	37,4	…
Зовн. державний борг (загальний)	% ВВП	33,0	26,3	24,1	21,4	18,6	13,4	11,7	9,8	15,0	21,5	25,6	22,8	22,0	…
Грошова база, на кінець періоду	% дпр	39,9	37,4	33,6	30,1	34,1	53,9	17,5	46,0	31,5	4,4	15,8	6,3	6,4	20,3
Обмінний курс, середній	дол. США	5,4	5,4	5,3	5,3	5,3	5,1	5,1	5,1	5,3	7,8	7,9	8,0	8,0	8,0
Обмінний курс, на кінець періоду	дол. США	5,4	5,3	5,3	5,3	5,3	5,1	5,1	5,1	7,7	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0
Обмінний курс, середній	євро	5,0	4,8	5,0	6,0	6,6	6,4	6,3	6,9	7,7	10,9	10,5	11,1	10,3	10,6
Обмінний курс, на кінець періоду	євро	5,1	4,7	5,5	6,7	7,2	6,0	6,7	7,4	10,9	11,7	10,6	10,5	10,3	11,0

Джерела: Держкомстат, НБУ, Міністерство фінансів, власні розрахунки
* "Мінус" означає дефіцит бюджету, без коштів на рекапіталізацію

Скорочення

дпк до попереднього кварталу
дпм до попереднього місяця
дпр до попереднього року
кум. кумулятивно

Квартальні тенденції

Національні рахунки		I 10	II 10	III 10	IV 10	I 11	II 11	III 11	IV 11	I 12	II 12	III 12	IV 12	I 13	II 13	III 13
ВВП	млрд. грн.	217,3	256,8	301,3	307,3	257,7	311,0	369,8	363,6	293,5	349,2	387,6	378,6	301,6	351,9	392,6
Реальний ВВП	% дпр	4,5	5,4	3,3	3,7	5,1	3,9	6,5	5,0	2,2	3,0	–1,3	–2,5	-1,1	-1,3	-1,3
Споживання домогосподарств (реальне)	% дпр	0,2	6,8	7,8	12,8	13,2	14,2	16,1	18,5	8,6	15,7	14,0	6,9	4,5	7,4	6,7
Споживання сектору держ. управління (реальне)	% дпр	3,8	-4,0	5,8	10,0	2,0	2,9	-9,4	-6,6	0,9	2,7	7,9	–1,3	2,1	-1,0	-3,0
Валове нагромадж. осн. капіталу (реальний)	% дпр	-5,7	-3,2	9,5	10,5	-1,8	3,7	9,7	12,0	12,3	16,2	–6,9	–7,5	4,0	-19,7	-7,1
Експорт тов/посл (реальний)	% дпр	0,4	13,2	2,0	0,9	19,4	4,9	0,3	-4,1	–8,2	–9	–4,9	–8,7	-6,8	-14,4	-7,8
Імпорт тов/посл (реальний)	% дпр	-6,2	17,2	20,2	13,2	38,1	23,3	12,5	5,2	–2,3	9,9	4,2	4,0	-4,6	-19,1	-1,1
Сільське госп., мислив., ліс. госп. (реальна)*	% дпр	5,4	0,5	-3,2	0,9	4,9	1,3	16,7	38,1	0,4	11,3	-8,4	–3,9	3,2	20,9	-2,1
Обробна пром. (реальна)*	% дпр	10,9	10,1	7,6	7,6	7,8	3,4	4,6	-2,9	–0,1	–0,1	-6,1	–7,2	-9,5	-9,2	-9,7
Будівництво (реальна)*	% дпр	-7,7	-5,8	9,6	3,9	1,7	10,9	0,1	2,0	–3,4	–0,2	-15,1	–12,2	-14,8	-20,9	-11,7
Торгівля, ремонт (реальна)*	% дпр	6,1	9,6	10,1	4,7	9,8	2,8	6,1	3,0	5,1	6,8	3,5	0,3	3,1	1,4	3,4
Транспорт (реальна)*	% дпр	1,3	1,8	3,0	0,1	10,2	7,9	5,7	11,1	3,7	3,8	–1,8	–1,5	-3,3	-2,2	1,4
Платіжний баланс																
Сальдо рахунку поточних операцій	млрд. дол. США	0,0	0,5	-1,0	-2,5	-1,6	-1,7	-2,6	-4,4	-2,1	-3,8	-4,0	-4,9	-2,7	-2,0	-5,2
Сальдо рахунку поточних операцій	% від ВВП	-0,1	1,6	-2,6	-6,5	-4,9	-4,4	-5,6	-9,5	-5,6	-8,7	-8,3	-10,3	-7,2	-4,5	-10,7
Баланс товарів	млн. дол. США	-1236	-697	-2870	-3585	-3597	-2851	-4580	-5224	-3867	-5577	-5215	-5833	-3700	-2808	-6576
Баланс послуг	млн. дол. США	930	1115	1536	823	1262	1514	2007	1312	1299	1362	1975	1084	859	992	2029
Поточні трансферти	млн. дол. США	608	728	797	842	1039	878	988	803	683	805	777	711	548	604	495
Прямі іноземні інвестиції	млн. дол. США	923	1196	1470	2170	880	2422	2090	1623	1663	1091	2002	1871	832	1088	1166
Портфельні інвестиції	млн. дол. США	-20	-18	135	197	149	113	42	207	-3	74	83	339	705	683	665
Валові золотовалютні резерви	млрд. дол. США	25,1	29,5	34,7	34,6	36,4	37,6	35,0	31,8	31,1	29,3	29,3	24,5	24,7	23,2	21,6
Ринковий обмінний курс, грн./дол. США	середнє	8,00	7,91	7,90	7,96	7,95	7,98	7,99	8,01	8,03	8,04	8,09	8,11	8,11	8,14	8,15
Офіційний обмінний курс, грн./дол. США	середнє	7,99	7,91	7,90	7,93	7,94	7,97	7,97	7,98	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99
Бюджет																
Доходи зведеного бюджету	% від ВВП	30,9	30,4	23,3	32,3	32,8	30,0	29,5	30,7	33,6	31,6	28,2	33,7	35,4	29,6	27,7
Податок на доходи фіз. осіб	% від ВВП	4,9	4,8	4,4	4,8	5,0	4,8	4,2	4,7	5,1	4,9	4,4	5,0	5,3	5,1	3,9
Податок на прибуток підприємств	% від ВВП	4,3	3,0	3,4	4,2	4,5	4,5	3,6	4,4	4,9	4,1	2,9	4,2	6,2	3,5	3,4
Податок на додану вартість	% від ВВП	9,8	9,8	8,5	9,9	7,6	12,9	9,6	9,6	10,8	10,3	8,6	10,0	9,7	9,1	9,1
Акцизні збори	% від ВВП	2,4	3,0	2,5	2,6	2,1	3,0	2,7	2,4	2,8	2,9	2,8	2,4	3,1	2,6	2,6
Видатки зведеного бюджету	% від ВВП	33,0	38,7	30,3	37,6	32,8	33,1	26,9	35,6	33,7	33,8	30,7	41,4	37,2	36,1	25,3
Поточні видатки	% від ВВП	32,4	37,4	26,6	32,8	31,5	30,8	23,9	30,1	31,8	31,3	27,7	37,4	35,9	34,2	22,5
Капітальні видатки	% від ВВП	0,6	1,4	3,7	4,8	1,3	2,4	3,0	5,5	1,9	2,4	2,9	4,0	1,3	1,9	2,8
Дефіцит зведеного бюджету	% від ВВП	-2,0	-8,0	-7,5	-5,6	-0,3	-3,4	-3,9	-5,5	-0,2	-2,6	-3,0	-7,8	-1,9	-6,4	3,6
Надходження від приватизації	% від ВВП	0,1	0,0	0,1	0,2	0,4	3,2	0,0	0,1	1,4	0,3	0,1	0,4	0,0	0,0	0,0
Ринок праці																
Середня зарплата (реальна)	% дпр	3,3	8,7	12,3	11,4	11,1	5,5	7,7	10,8	14,7	16,5	13,3	12,9	9,9	9,3	8,1
Доходи домогосподарств (реальні)	% дпр	3,7	11,8	11,0	14,7	7,8	1,9	7,3	7,7	6,0	13,0	10,4	9,4	7,6	4,7	1,9
Рівень безробіття (за методологією МОП)	% кум	9,0	8,5	8,1	8,1	8,7	8,2	7,8	7,9	8,4	7,8	7,4	7,9	8,0	7,5	7,0
Банківський сектор																
Грошовий агрегат М0	% дпр	5,4	9,9	17,4	16,5	15,7	11,5	8,6	6,3	4,7	6,7	5,2	5,5	9,7	9,8	12,3
Грошовий агрегат М2	% дпр	6,9	13,2	21,6	23,1	25,5	22,0	16,0	14,4	11,2	9,0	10,7	13,1	16,0	17,9	19,2
Вклади населення в нац. валюті	% дпр	7,1	20,1	38,6	41,4	43,3	26,0	16,7	12,3	14,4	16,4	16,3	16,3	19,1	26,5	33,4
Вклади населення в ін. валюті	% дпр	22,8	21,5	17,7	16,9	19,7	21,0	15,7	13,4	12,4	10,8	17,0	21,8	17,0	14,7	8,4
Кредити комерційних банків в нац. валюті	% дпр	13,6	8,3	6,0	11,2	16,0	18,5	21,1	21,0	17,4	15,3	9,1	7,7	8,6	7,4	10,2
Кредити комерційних банків в іноз. валюті	% дпр	-13,7	-10,5	-13,2	-8,3	-2,1	0,9	-2,3	-4,2	-7,0	-10,8	-9,9	-7,3	-4,4	-0,4	0,8
довгострокові кредити комерциних банків	% дпр	-3,9	-2,8	0,6	-0,5	5,0	6,3	5,3	2,9	-2,9	-7,0	-8,0	-6,6	-5,6	-2,7	-0,5
Довгострокові кредити комерційних банків	% від загальн.	68,5	68,9	67,5	66,3	67,2	66,6	64,4	62,9	61,5	59,8	59,1	57,8	55,9	55,7	55,1
Середня процентна ставка за кредитами в нац. валюті	% річних	17,3	15,0	13,0	15,0	13,1	13,5	14,1	18,4	15,5	15,6	19,5	20,8	16,2	15,3	15,3
Середня процентна ставка за кредитами в іноз. валюті	% річних	10,9	11,1	10,3	10,1	10,2	9,8	8,8	8,4	8,2	8,2	8,5	8,8	9,4	9,7	9,6

Джерела: Національний банк України, Державний комітет статистики, Державне казначейство, Міністерство фінансів, розрахунки ІЕД
* зміна доданої вартості

Застереження

Місячний Економічний Моніторинг України, розроблений Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій, має виключно інформаційний характер. Судження, представлені у цій публікації, відображають нашу точку зору на момент опублікування та можуть бути змінені без попередження. Хоча ми доклали самих ґрунтовних зусиль для підготовки якомога точнішої публікації, ми не беремо на себе жодної відповідальності за можливі помилки. Інститут не несе зобов'язань за будь-які збитки чи інші проблеми, які виникли прямо чи опосередковано через використання будь-яких показників цієї публікації. Копіювання без попереднього узгодження заборонено. В разі цитування обов'язковим є посилання на Інститут економічних досліджень та політичних консультацій.